18e Jaar, No. 94. -- 'SHERTOGENBOSCH. -- Dingsdag 11 Augustus 1846.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIJS
voor Heer de Stad.. f 12.
Franco per post. » 14.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ADVERTENTIËN:
15 cents de regel.
behalve 35 cents zegel.

(Verschijnende driemalen in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ASMODÉE EN DE JEZUITEN.

Een vinnige pennenstrijd is dezer dagen ontstaan tusschen « *de Tijd*, *Noord-Hollandsche Courant*" en het in 's Gravenhage uitgegeven wordend fransch weekblad, onder den titel van *Asmodée*. Naar het schijnt moet *de Tijd* *Asmodée* gerangschikt hebben onder de dagbladen, welke het catholicismus vijandig gezind zijn. *Asmodée* heeft tegen die beschuldiging geprotesteerd en verklaard, dat hij de Catholijken even lief had als zijne eigene geloofsgenooten, maar maakte tevens van die gelegenheid gebruik, om te verklaren, dat hij een onverzoenlijke vijand (*ennemi implacable*) der Jesuiten was, en niet zou ophouden tegen hen te velde te trekken.

Ons doel is geenszins ons in den strijd tusschen die twee bladen te mengen; het is dus niet noodig de elkander wederzijds gegeven antwoorden of de tegen elkander in het midden gebragte beschuldigingen over te nemen en te toetsen. Doch de *zaak* welke behandeld wordt, gaat ons wel bepaaldelijk aan, zoo als zij door *Asmodée* is voorgedragen en den strijd zelven geheel ter zijde latende, zullen wij echter *Asmodée* in zijne behandeling der zaak eenigzins toelichten.

Asmodée verklaart de *echte* Catholijken te eerbiedigen en te beminnen. *Les véritables Catholiques, que nous respectons que nous affectionnons.* Voor een ieder, die den gang gaat der tegenwoordige bestrijders van het catholicismus, rijst al dadelijk de vraag op: wie *Asmodée* voor ECHTE catholijken houdt? Trouwens er zijn in onze dagen zoo vele *echte* catholijken als er dwazen en haatstoters zijn, die het catholicismus bestrijden! maar vraagt men of er onder al die Catholijken, welke van die verschillende bestrijders een brevet van echtheid hebben bekomen, soms even hersenschimmig als de beschuldigingen, welke zij van eenen *echten* catholijk geven, een enkele is, wiens *echtheid* door de Catholijke Kerk, die toch wel het meest, ja alleen daartoe bevoegd zal zijn, erkend zou worden, dan begint de zaak een geheel ander aanzien te verkrijgen. *Asmodée* had zich dus de moeite behooren te geven, van te verklaren, wie hij voor *echte* Catholijken houdt, aan *welke* Catholijken zijn eerbied en zijne liefde verworven is?

Wel haalt *Asmodée* eene passage aan uit zijn nommer 25, waarin gezegd wordt dat de catholijken van Polen even min schuldig zijn, wanneer zij zich tegen de onderdrukking verzetten, als de protestanten het waren toen zij zich tegen Spanje verzetteden, doch behalve dat dit argument aan de geschiedkundige zijde tamelijk mank gaat, bewijst het, onzes erachtens, niets voor den eerbied en de liefde, welke *Asmodée* den Catholijken toedraagt; zoo het iets bewijst, dan bewijst het dat *Asmodée* zeer vrijheidsgezind is en de vrijheid voor zich en voor *allen* wil, en alle onderdrukking, waar van ook afkomstig, haat. Dit is prijsselijk; wij althans zullen *Asmodée* van zulke gemoedsgesteldheid geene misdaad maken.

Doch, vraagt men wellig met *Asmodée*, kan men niet goed catholijk zijn en geene sympathie voor de Jesuiten gevoelen (1)?

Verre van ons dit te beweren. Maar catholijk zijn, en zien dat eene orde, die in alle vakken van menschelijk génie zulke uitstekende mannen opgeleverd heeft, die aan de wereld zulke groote en verhevene diensten bewezen heeft, die door de Kerk en hare Opperhoofden goedgekeurd en zoo dikwijls met lof overladen werd? Catholijk zijn en zien dat men aan eene orde, welke men niet kent of opzettelijk miskent, onverzoenbare vijandschap toezweert? Catholijk zijn en zien dat de vijanden van het catholicismus in den naam van Jesuit een masker zoeken, om de catholijke Kerk, hare leer, hare zeden, hare tucht, hare bedienaren, hare belijders met smaad en verguizing te overladen? Catholijk zijn, en zien en hooren dat catholijk en Jesuit synoniem; woorden van dezelfde beteekenis geworden zijn, hetzij men catholijk is, zoo als de vijanden der Kerk het willen, doch zoo als de Kerk zelve ze den naam en titel van catholijk betwist?

En is het niet bijna altijd zoo geweest?

Zij, die in het einde der voorgaande eeuw met zoo veel woede tegen de Jesuiten te velde trokken en het met zoo veel sluwheid en volharding bestreden, dat aan Paus Clemens XIV het afschaffings-edikt ontrukt werd, waren zij te vreden toen de Jesuiten aan hunne woede ten offer waren gebragt? Neen; toen moest de godsdienst, de troon, de geheele maatschappij er aan, en de eerste behaalde zegepraal werd door de tweede, oneindig noodlottiger, gevolgd. *Thiers*, die in het algeloopen jaar in de fransche Kamer de beruchte orde van den dag tegen de Jesuiten verkregen heeft, is deze alleen den Jesuiten vijandig en den godsdienst welwillend? Een ieder kent het antwoord op deze vraag. *Eugène Sue* die den *Wandelenden Jood* schreef, om al het afschuwelijke der Jesuiten-orde aan den dag te brengen, haat hij alleen de Jesuiten, of is zijn gedrogtelijk werk niet van het eerst tot het laatst een strijd tegen de catholijke Kerk, hare leer, zeden en tucht; wordt daarin niet de catholijke godsdienst met smaad, hoon en laster, bij handenvol overladen? moet niet na de lezing van zijn werk een ieder, die hem gelooft, elken bedienaar der catholijke Kerk, elken waren catholijk met den vinger nawijzen en zeggen, ziedaar een Jesuit? En evenwel al die vijanden en bestrijders der Jesuiten hebben verklaard en verklaren nog, dat zij vol eerbied en liefde jegens de godsdienst zijn, zonder zich bekommerd te hebben of te bekommeren over de flagrante tegenstrijdigheid hunner verzekering en hunner voortbrengselen.

En zal men nu *Asmodée* niet van vijandschap jegens het catholicismus mogen verdenken, wanneer hij zegt dat hij de *onverzoenbare* vijand is der Jesuiten.

Neen, die de Jesuiten haat, kan geen *echt* catholijk zijn. Elk catholijk moge vrij in de geschiedenis der orde van de Jesuiten afkeuren en veroordeelen, wat laakbaar en berispelijk is, een catholijk behoeft de oogen niet te sluiten voor het strafwaardige, hetwelk in den loop van het bestaan dier orde heeft plaats gehad; maar een catholijk, die de geschiedenis raadpleegt en daarin ziet, welke onwaardeerbare diensten de Jesuiten aan de Kerk, aan de Staten, aan de maatschappij en aan alles wat op de wereld goed is, bewezen hebben, kan niet anders dan achting hebben voor eene orde, die zulke verheyene menschen telt en zoo vele grootsche zaken verrigtte. Hij verfoeit en betreurt de misbruiken en ergernissen, maar is te regtvaardig om de misdaden van eenigen op rekening te stellen van allen.

Dus dunkt reeds het antwoord van *Asmodée* te hooren. Het zal wel betzelde zijn, als dat, hetwelk hij aan den schrijver in « *de Tijd* » heeft gegeven: *ce monsieur est un Jésuite*: die heer is een Jesuit; doch behalve dat wij daarvan aan *Asmodée*, noch aan iemand anders rekenschap verschuldigd zijn, is het verwijt, door de tot walgens toe bespottelijke toepassing, welke men er van maakt, zoo nietsbeduidend dat wij er ons niet over bekommeren zouden.

Wondere zaak! De grootste misdadiger, vindt nog medelijden; de afschuwelijkste boosdoener vindt nog verdedigers. Maar de Jesuiten! Die het slechts waagt eene zwakke stem ter hunner verdediging te laten hooren, o! deze is dadelijk medepligtig; hij is een Jesuit, valt hem aan! Hij is niet beter, dan degenen welke hij verdedigt!

Het zij verre, dat wij *Asmodée* de vrijheid zouden willen benemen, eens goed lucht te geven aan zijne *onverzoenlijke vijandschap* jegens de Jesuiten; en zijne belofte te vervullen van ze eens duchtig door te halen. Maar hoe zal hij het aanleggen? Zal hij bloot nabaauwen wat anderen reeds gezegd hebben: De Jesuiten hebben Hendrik IV vermoord..... De Jesuiten hebben Willem I vermoord.. De Jesuiten hebben Clemens XIV vergiftigd..... De Jesuiten zijn de verraders der familie geheimen enz. enz. enz. Of zal hij, op het voorbeeld, onlangs door de heer Crétineau-Joly gegeven, het stof van bibliotheken en archieven omschudden, om daar onwraakbare bewijzen zijner onverzoenlijke vijandschap te zoeken, en ze als *pièces justificatives* bij zijne acte van beschuldiging voegen? In het eerste geval zal hij weinig verdienste inzamelen; vroeger was dat alles schoon, maar sedert de *oysterselijke* Sue zijn *onvergetelijk* werk: DE WANDELENDE JOOD geschreven heeft, is die bron van roem tot op de bodem uitgedroogd. In het tweede geval zouden wij hem beklagen aan een werk, dat reeds verrigt is, en waarbij hij dagelijks redenen van beschaming voor zich zelven vinden zou, jaren arbeid te besteden, welke hij voorzeker tot betere doeleinden zou kunnen aanwenden.

Wat er echter van zij, wij gunnen hem de vrijheid van denken en schrijven, welke wij voor ons zelven en voor allen verlangen. Doch alvorens hij zijne voorgenomene taak aanvaarde of voortzette, verzoeken wij hem, een paar raadgevingen en opmerkingen ten goede te willen houden:

1°. Wij raden *Asmodée* aan, om alvorens zijne wapens te omgorden, waarmede hij tegen de Jesuiten denkt ten strijde te trekken, eens het onlangs voltooid werk van den heer Crétineau-Joly: *Histoire politique religieuse et littéraire et de la Compagnie de Jesus* te lezen: doch zoo te lezen, als iemand, die waarheid zoekt lezen moet.

2°. Zullen wij *Asmodée* opmerken, dat hij, zich willens of onwillens, eene geheel verkeerde stelling heeft gekozen, waarvan hij de uitvallen tegen zijne onverzoenbare vijanden wil doen uitgaan. Die stelling vinden wij beschreven in de woorden welke hij den 15 februarij ll. aan het *Journal de Limbourg* zigtte. » Wij haten de Jesuiten slechts als eene associatie, welke wij onder het maatschappelijk oogpunt voor gevaarlijk houden; al wat zij onder het godsdienstig oogpunt doen, is ons even onverschillig als de eerdienst der Brahmanen."

Maar weet men dan niet, dat juist door en met hen geen de Jesuiten uit een godsdienstig oogpunt gedaan

(1) *Haten* kan geen *echt* catholijk.

hebben, tavens aan de *maatschappij* door hem de grootste diensten bewezen zijn. Het verkondigen van het Evangelie in wijde en onbekende landen, bijvoorbeeld, is wel iets hetgeen de Jesuiten onder een *godsdienstig* oogpunt gedaan hebben. Dit is nu *Asmodée* onverschillig, hij zal zich dus daarmede niet bezig houden: maar juist met en door het verkondigen van het Evangelie bragten de Jesuiten zachtere zeden en maatschappelijke beschaving in de landen, welke zij voor het christendom veroverden. Maar die groote maatschappelijke daden en diensten kunnen ligt over het hoofd gezien worden, wanneer men zich met de godsdienstige verrigtingen der Jesuiten niet wil bezig houden en dan blijft er stof genoeg over, om de zoogenaamde maatschappelijke gebreken der Jesuiten, die men zeer kunstmatig verzonnen en bij den volke ingang heeft doen vinden, te exploiteren.

3°. Indien dan de *Asmodée* behoefte heeft, om zijn van vijandschap opgekropt hart lucht te geven en tegen de Jesuiten te velde te trekken, vragen wij van hem, niet uit naam der Jesuiten, want die zullen zich weinig om *Asmodée's* tirailleren bekommeren, maar uit naam der waarheid, der regtvaardigheid, uit naam van den eerbied, welken ieder mensch voor zijne eigene waardigheid hebben moet, zoo lang hij niet opzettelijk de achting, waarop hij aanspraak wil maken, wil verbeuren, vragen wij van hem, zeggen wij, dat hij ten minste met loijale wapenen strijde. Een loijale vijand kan nog achting afpersen. Wij vragen hem dit, om dat de brief, waarmede zijn nommer van zondag 2 augustus aanvangt, een meesterstuk is van *verfoeijelijke kwade trouw* en van *satanischen laster*. Die zoo strijdt oogst *verachting* in.

NB. Dit artikel was bestemd voor ons nommer van zaturdag ll. en reeds daarvoor ter perse; maar heeft plaats moeten maken voor de belangrijke extracten uit de Oost-Indische correspondentie, welke wij in dat nommer hebben medegedeeld.

ITALIE.

ROME 28 julij. Al wat ik u geschreven heb over het enthousiasmus, door het decreet van amnestie verwekt, heeft u een denkbeeld moeten geven van de bewondering en liefde, welke Z. H. paus Pius IX ingeboezemd heeft. Na deze zoo levendige, vrijwillige liefdebewijzen, schijnt het dat de gemoederen naar rust zouden verlangen, wachten en den verderen loop der zaak afzien. Maar neen, het vertrouwen is zoo groot, dat indien er zich morgen eene gelegenheid voor opdeed, het volk met nieuwe vervoering zou handelen. Het is waar, elke dag komt de hoop, welke men opgevat heeft, verlevendigen. Men spreekt te Rome en in al de provincien over niets anders, dan over het schoon karakter en de edele inzigten van den H. Vader. Hij regeert nog geen twee maanden en hoevele groote daden heeft hij reeds verrigt! Ik kan mij niet onthouden u te melden hetgeen door de gansche stad verhaald wordt.

Bij zijne troonsbeklimming had de H. Vader aan elke parochie van Rome 50 piasters geschonken, om verloot te worden onder de behoeftigste meisjes. De trekking heeft in het openbaar plaats gehad, onder voorzitterschap van den pastoor en de eerst uitgetrokken naam moest, ingevolge de beschikkingen van Z. H., de gift ontvangen. De Pastoors van Rome zijn alle regtschapen mannen, vol ijver en liefde; doch een, een enkele, bleef bij deze gelegenheid niet vrij van berisping. Men weet niet door welke rede geleid, weigerde hij de gift aan het meisje, wiens naam het eerst getrokken was, beval eene tweede loting en schonk de gift aan een ander. Van daar groot rumoer in de wijk.

De vader van het meisje, zich vernegelijkt achtende, komt daartegen op; maar de pastoor blijft doof voor zijne redenen, waarom weet men niet. Maar de Paus is daar; hij is toegankelijk voor het arm volk, hij wil regt, hij zal alles weten en den pastoor straffen. Inderdaad, de Paus vernam welhra het gebeurde, berispte den pastoor onder strenge bewoordingen en veroordeelde hem 1° om de gift aan het eerste meisje te geven, 2° om uit zijnen beurs 50 piasters dan het tweede uittebetalen. Gij kunt denken hoe deze uitspraak door eene behoeftige bevolking ontvangen werd.

Een hoog geplaatst ambtenaar had aan Zijne Heiligheid een rapport uitgebragt, strekkende om eene regtvaardige daad te volbrengen. De religie des Pausen was verrast. Door eenen kardinaal van de waarheid onderrigt, roept hij den ambtenaar terug, ondervraagt hem op nieuw over de onderwerpelijke zaak en bekomt een antwoord, overeenstemmend met het *conclusum* van het rapport. Toen wierp de Paus op hem eenen strengen blik en zeide: *Gij zijt de eerste die zich vermeten hee/t ons te bedriegen, verschijn niet meer onder onze oogen.*

Te St. Pieter was eene kanunniks-plaats opengevallen. Men biedt den Paus eene lijst van candidaten aan, die allen reeds min of meer betiteld waren. »Het is wel, zeide Z. H., ik heb mijne keus » reeds gedaan; doch de persoon, welken ik be» noem, staat niet op deze lijst. Het is de priester » Ponzileone, een kundig, werkzaam priester, vol » ijver en liefde, die zijn leven aan de goede wer» ken gewijd heeft. Zulke mannen zijn ons dier» baar, wij willen hen beloonen."

Het was niet genoeg voor dat liefdevol hart, zoo vol van de liefde van Jesus Christus, dat de staatkundige gevangenen, in vrijheid gesteld zouden worden; de Paus heeft nog aan een aantal gevangenen voor schulden de vrijheid teruggegeven. Hij heeft voor dit goede werk eene aanzienlijke som op zijne bijzondere kas beschikbaar gesteld.

Ik zou niet eindigen, indien ik u zoovele andere daden moest vermelden, welke het onderwerp zijn der dagelijksche en algemeene gesprekken, en de verhevene denkbeelden van den Paus doen kennen. Ld. donderdag heeft hij eene algemeene audientie verleend; ongeveer veertig personen zijn achtervolgens en in het bijzonder in zijne tegenwoordigheid toegelaten. Gij begrijpt dus ligt, dat Z. H. niet noodig heeft *incognito* uit te gaan, zoo als de *Gazette du Midi* verhaald heeft. Dat zijn van die tijdingen welke gij beter zoudt doen niet te herhalen. Vooreerst de Paus kent Rome zeer goed en de Voorzienigheid heeft hem in staat gesteld, zoo wel het goede als het kwade dat er omgaat te weten.

De werkzame bediening van den priester Mastai zal voor Pius IX niet verloren gegaan zijn en hem te gemakkelijker de openbare en bijzondere behoeften doen wegen. Het is opwaar dat de H. Vader geit uitgegaan als een eenvoudig priester gekleed. Eenmaal heeft hij den Kardinaal Micara bezocht, die ziek is, maar het is zeer natuurlijk dat de Paus den Deken van het H. Collegie bezocht heeft, ik vermoeden zelfs dat zulks, na de krooning gebruikelijk is.

De berugte zamenzweerders Renzi en Galetti zijn door Z. H. ontvangen. Galetti is den Paus te voet gevallen en kon van aandoening geen woord spreken. Men verzekert dat hij den Paus eene memorie heeft ter hand gesteld, handelende over het bestuur der Romeinsche Staten. Hij is naar Bologne vertrokken vol verwondering voor den H. Vader. De meesten der staatkundige gevangenen hebben zich niet vergenoegd met de verbindtenis van eer te teekenen, welke hun voorgelegd werd; zij hebben uit eigen beweging nog bijvoegingen daaraan gemaakt. Er zijn er die geschreven hebben: *Ik zweer op mijn hoofd en dat mijner kinderen, dat ik tot mijnen dood toe aan Pius IX getrouw zal blijven.* Anderen: *Ik zweer dat ik mijn bloed voor Pius IX zal vergieten* enz. De schoonste, edelste en verblijdendste verzoening heeft plaats gehad tusschen het pausdom en de mannen, die zich eertijds desselfs vijanden verklaard hadden. Ziedaar de vruchten dier groote daad van amnestie, welke de italiaansche taal zoo schoon *vergiffenza, il pardono* noemt. (*Univers.*)

TURKIJE.

Mehemet-Ali is den 19 July te Konstantinopel gekomen. De grootste eerbewijzen zijn den onderkoning van Egypte bewezen. Naauwelijks afgestapt aan het pavillioen, dat hem tot verblijf was aangewezen, werd hij tot het binnentreden van het paleis toegelaten. De Sultan ontving hem staande in de groote audientiezaal, nam hem bij de hand en leidde hem naar eenen armstoel, welke digt bij de zitplaats van Z. M. nedergezet was. Daar hadden zij eene conferentie, welke bijna een uur duurde. Ten zijnent teruggekeerd, ontving de Onderkoning de bezoeken van alle groote persoonaadjen van de Staat.

ZWITSERLAND.

ARGAU. Het gouvernement zet zijn werk van verwoesting door; men hoort in de kloosters niets anders meer dan de slagen der vernielende bijlen, het kraken der instortende muren, en het vallen der op elkander gehoopte puinen. De vernielers voegen de ontheiliging bij het vandalismus. Terwijl men te Wittingen de muren, waarop *in fresco* de geschiedenis des kloosters afgebeeld stond met kalk bestreek, schond men de graven der monniken van Muri. Overigens is het doel van het gouvernement van Argau blijkbaar. Het wil zich van zijne prooi verzekeren door het herstel der kloosters onmogelijk te maken.

— De centrale Commissie der bernsche volks-associatie heeft aan al de cantonnale afdeelingen eene proclamatie gezonden, waarin zij te kennen geeft dat de constitutionnele hervorming gelukkiglijk in het canton Bern is volbragt door de aanneming der nieuwe Constitutie, en dat thans het oogenblik daar is, om de enge grenzen van het canton te overschrijden en zich over het gansch eedgenootschappelijk grondgebied te verspreiden, ten einde er dezelfde hervormingen tot stand te brengen.

» Het heil van 't zwitsersche volk, zeggen de opstellers van dit stuk, moet van beneden komen; van hoogerhand is niets te verwachten."

Dien ten gevolge zal aan al de patriotten van Zwitserland een beroep gerigt worden om hen uit te noodigen, om, in overeenstemming met Bern, eene algemeene volks-associatie te vormen, met de taak om het eedgenootschappelijk verbond, langs den revolutionnairen weg, te hervormen, zonder medewerking van den Landdag of de cantonnale regeringen.

De Centrale Commissie heeft reeds de acten van toetreding ontvangen van de patriotten van Argau, Bazelland, Waadt en Zurich. Solothurn toont thans eenige verkoeling voor de zaak van het radicalismus, ten gevolge der weigering van het canton Bern om een financieel verschil hetwelk reeds sedert verscheiden jaren tusschen beide cantons bestaat, aan de uitspraak van arbiters te onderwerpen.

— De cantons Lucern, Schwytz, en Waadt hebben zich laten welgevallen om hunne troepen naar het kamp van Thun te zenden; doch hebben aan dezelve eenen weg aangewezen, welke afwijkt van zoodanige plaatsen, alwaar zij welligt bij den doortogt eenige beleedigingen zouden hebben ondergaan.

DUITSCHLAND.

KEULEN 5 augustus. Onze stad is getuige geweest van hoogst bedroevende gebeurtenissen. Het is een oud gebruik dat men op de St. Maartenskermis slangen en andere kleine vuurwerken op de oude markt afsteekt. Verleden jaar heeft de policie reeds die volksvermaken willen beletten. Dit jaar wilde zij dit weder en daaruit ontstond eene treurige botsing, waaraan wij eindelijk de ongelukken van den vorigen nacht te danken hebben. In den vroegen avond van gisteren hadden de troepen op de oude markt post gevat, om aan de policie de sterke hand te bieden.

Tegen negen ure heeft een twist, waarvan de oorzaak ons niet met juistheid bekend is, de mi-

litairen en het volk handgemeen gemaakt. Weldra rende de ruiterij in alle richtingen op de zamenscholingen los. De verbittering was van beide zijden ten top gestegen; er zijn glazen verbrijzeld, deuren ingeloopen, woningen geschonden; vreedzame burgers werden in hunne huizen mishandeld onder voorwendsel, dat zij rustverstoorders verborgen hielden of dat steenen of geweerschoten uit hunne huizen gekomen waren. Vijf burgers zijn gedood geworden, men zegt dat zij geheel onschuldig waren; vele der geachtste ingezetenen die rustig huiswaarts keerden, zijn gekwetst geworden, men schat het getal hunner op twintig. Het volk heeft eenen gendarme gedood en verscheidene soldaten, door het werpen van steenen gekwetst.

Heden morgen zag ik op de straten bloedplassen, welke eenen akeligen stank verspreidden. Een kind heeft de beide armen verloren. De straten waren opgevuld met de achtbaarste ingezetenen, die het luide betreurden, dat men tot zulke uitersten zijne toevlugt genomen had, om een oud gebruik te vernietigen.

Tegen negen ure maakten de dagbladen in een supplement eene proclamatie bekend, geteekend door den generaal commandant en den opperintendant der provincie; doch deze proclamatie bragt de gemoederen niet tot bedaren. Eene onopgenomene bijeenkomst van 700 burgers had plaats in het Dom-hôtel. Terwijl men raadpleegde, kwam de procureur-generaal Berghaus binnen. „Mijne heeren, zeide hij, ik heb de dooden gezien, de gekwetsten bezocht; keert naar uwe huizen terug: wij zullen de noodige maatregelen nemen, om de openbare orde te handhaven." De vergadering gehoorzaamde niet aan deze uitnodiging; maar begaf zich gezamenlijk naar het stadhuis, met eene bezending aan het hoofd, om de onmiddellijke oprigting eener burgerwacht te vragen. „Dezen avond, zeiden zij, zullen nieuwe buitensporigheden plaats hebben, onze huizen zullen blootstaan aan de aanvallen der soldaten of des volks; men moet zich in staat van verdediging stellen." De eerste burgemeester beloofde alles, zonder zich evenwel tot iets te verbinden. De heer Wittgenstein, lid van den raad, maakte de opmerking dat het te laat was, om eene burgerwacht te organiseren. „Neen, neen, riep men van alle zijden, wij willen een beslissend antwoord, wij willen weten hoe laat wij hetzelve zullen kunnen vernemen." Er werd besloten dat men in overleg zou treden met den commandant der plaats en den opperintendant der provincie. Ten drie ure kwamen de burgers weder bij een. Zij hebben aan alle huizen uitnoodigingsbrieven gezonden. God gevé dat de stem der [illegible] worde en men grootere ongelukken voorkome!

In de *Köln. Zeit.* leest men nog, over deze zaak:

De tijd is nog niet gekomen om vrijelijk te spreken over de betreurenswaardige gebeurtenissen, welke hebben plaats gehad. Doch om in den geest onzer lezers, buiten deze stad, geen twijfel over te laten, nopens den geest der gemeegde wanorden, zullen wij slechts doen opmerken dat de eenvoudige oorzaak is, omdat men eene kermis binnen de grenzen, welke met de reglementen der policie strooken, heeft willen terugbrengen; wijl deze kermis sedert vele jaren een aantal misbruiken met zich bragt; dit heeft dan ook tot het gebruik van militaire magt aanleiding gegeven. Onderscheidene burgers zijn min of meer ernstig gekwetst; evenwel is nog slechts een hunner dezen middag overleden. De staatkunde is geheel vreemd aan deze gebeurtenissen.

P. S. 6 ure namiddag. Men heeft aan den wensch der ingezetenen en stedelijke autoriteiten toegegeven, door de troepen terug te nemen en de handhaving der orde aan de burgerij toe te vertrouwen. Deze daad van toegevendheid is met genoegen vernomen door de talrijke burgers, welke op het stadhuis vergaderd waren; dadelijk is besloten om een aantang te maken met de oprigting, onder directie van den eersten burgemeester en den heer Wittgenstein, lid van den raad, van eenige compagnien vrijwilligers uit de burgers.

De procureur-generaal Berghaus heeft eene proclamatie uitgevaardigd, waarbij hij kennis geeft dat een regterlijk onderzoek over de gebeurtenissen is aangevangen, en een ieder, die eenige daadzaken weet, welke over het onderzoek eenig licht kan verspreiden en het achterhalen der schuldigen bevorderen, wordt uitgenoodigd, hem hiervan onverwijld kennis te geven; terwijl de procureur-generaal wijders de hoop uit, dat geene nieuwe buitensporigheden den loop des geregts zullen komen stuiten.

— Den volgenden dag heeft weder eene vergadering van burgers plaats gehad, waarbij bepaald is dat de kuiper Staas met plegtigheid ter aarde zal besteld worden. De standvastige houding dier vergadering heeft de hoop doen geboren worden dat men geene verdere wanorden te vreezen heeft. Ten vier ure des namiddags vernam men dat al de gevangen genomen burgers op één na, weder in vrijheid waren gesteld.

— Uit Westfalen vernemen wij dat het verschil welke reeds sedert lang bestond over de lagere scholen, en waarin de bisschop van Munster zoo moedig de regten der Kerk verdedigd heeft, eindelijk is bijgelegd door eene overeenkomst tusschen het Kerkelijk gezag en de tijdelijke magt. Er is overeengekomen dat het gouvernement, alvorens eene benoeming te doen van eenen onderwijzer tot eene lagere school, de toestemming van het bisschoppelijk gezag zou vragen; na het bekomen derzelve zal het ministerie zijnen candidaat benoemen en bevestigen, en de bisschop zal hem, voor zoorgel het godsdienstig onderwijs betreft, de kerkelijke instelling verleenen. Daarenboven is uitdrukkelijk door den (nu overleden) bisschop voorbehouden, dat de door hem, tijdens het verschil, benoemde onderwijzers en onderwijzeressen, welke de burgerlijke magt uit de scholen verjaagd had, hersteld zouden worden en dat men degenen, die gewetenshalve geweigerd hadden die betrekking van het gouvernement aan te nemen, op geenerlei wijze zou verontrusten. Wij vernemen tevens, met evenveel genoegen, dat het klein seminarie door den bisschop van Paderborn gesticht, eerlang geopend zal worden en dat deszelfs bestuurder reeds benoemd is. Het is een even ijverig als kundig priester: de kapellaan Wiemann.

— De dezer dagen overleden bisschop van Munster was 76 jaren oud. Twee jaren na zijne priesterlijke wijding tot de bisschoppelijke waardigheid verheven, heeft hij dezelve gedurende 51 jaren bekleed. Bijna al de priesters van het bisdom van Munster zijn door hem gewijd en de meesten der inwoners hebben van hem het heilig sakrament des vormsels ontvangen. Eene der gewigtigste gebeurtenissen zijner langdurige loopbaan is het deel dat hij genomen heeft aan het algemeen concilie van Parijs in 1811. Met eene geestkracht begaafd welke alleen van God kon komen, en eene openhartigheid bezittende welke geene boeijen vreesde, verzette hij zich met klem tegen de onwettige maatregelen van den keizer Napoleon, en deed het voorstel om een verzoek aan hem te rigten tot in vrijheid stelling van den Paus. Toen in 1814 de H. Vader zijne vrijheid herkreeg, was een zijner eerste daden, om aan den bisschop van Munster eenen eigenhandigen brief te schrijven, waarbij hij hem zijnen dank betuigde voor zijne verknochtheid aan den Stoel van Petrus.

IERLAND.

— In de vergadering van het repeal-genootschap van 11 maandag heeft O'Connell zich wijdloopig uitgelaten over de scheuring, welke tusschen de twee deelen der repealers ontstaan is. Hij heeft zijn innig leedwezen geuit over de verwijdering van den heer Smith O'Brien, en is zelfs zoo ver gegaan, van hem uitenoodigen in den boezem van het genootschap terugtekeeren, doch onder voorwaarde van zijne beginselen over het materieel geweld af te leggen. De bevrijder heeft daarna zegt doen wederwaren aan de goede bedoelingen van het cabinet jegens Ierland en verklaard dat de mannen der nationale partij al hunne pogingen moesten aanwenden om die goede bedoelingen te ondersteunen en derzelver verwezenlijking door eene krachtige medewerking bevorderen. Geen meldenswaardig voorval heeft deze vereeniging gekenmerkt. De woorden van O'Connell hebben ditmaal geene tegenspraak ontmoet en er is voorlezing gedaan van een aantal adressen, welker onderteekenaars verklaren het grootst vertrouwen in hem te stellen.

SPANJE EN PORTUGAL.

MADRID 1 augustus. De minister van oorlog heeft bevel gegeven om met gewold de spaansche vlugtelingen, die zich op spaansch grondgebied zouden wagen, terug te drijven en hen zelfs tot op portugeesch grondgebied te achtervolgen.

Een dagblad, behoorende tot de behoudende partij, verzekert dat de koningin Isabella II haar verlangen aan het ministerie had te kennen gegeven om ter gelegenheid der verjaardag van de koningin-moeder, eene amnestie aan al de spaansche vlugtelingen te verleenen; ongelukkiger wijs hebben de te Pampeluna ontdekte zamenzwering en de houding der vlugtelingen in Portugal, de noodzakelijkheid doen geboren worden om de uitvoering van dit besluit uittestellen.

— Men verzekert dat de vertegenwoordiger van Mexico te Madrid door zijn gouvernement belast is om al de spanjaarden aan te nemen, die, hetzij als soldaat, of als korporaal of als sergeant dienst willen nemen bij het leger der mexicaansche republiek. De voordeeligste voorwaarden worden hun aangeboden.

LISSABON 30 julij. In de provincien is het rustig, maar de tegenwoordigheid van een korps spaansche troepen op de grenzen wekte ongerustheid in Portugal en werd er met leede oogen aangezien.

— De koningin heeft, twee dagen na hare bevalling, Ibrahim-Pacha ten gehoore ontvangen, om hem een bijzondere blijk harer achting te geven. Bij die gelegenheid heeft H. M. aan den egyptischen prins het grootkruis der orde van den Toren en het Zwaard gegeven.

— Na bijna al de ellenden van den burgeroorlog vervallen te zijn, wordt Portugal door eene nog wreedere ramp bedreigd, namelijk door den hongersnood. De oogst van het koren, der olijven en der aardappelen is in de meeste provincien allerongunstigst uitgevallen en de levensmiddelen stijgen op eene onrustbarende wijze in prijs. De bijeenkomst der Cortes, welke naar men zeide den 1 september zou plaats hebben is uitgesteld tot den 1 december.

FRANKRIJK.

PARIJS, 7 augustus. De kamer der Pairs, door de kanselier Pasquier voorgezeten, heeft heden in eene openbare zitting mededeeling ontvangen van het koninklijk besluit van 29 julij welke haar als geregtshof instelt tot uitspraak over den aanslag van Joseph Henry. Daarna heeft het hof zich in raadkamer vereenigd en de heer Hebert, procureur-generaal, bijgestaan door den advocaat-generaal Bresson, is binnengelaten.

Na het requisitoir van den procureur-generaal gehoord te hebben, heeft het hof een arrest uitgesproken, waarbij het zich bevoegd verklaart; de kanselier heeft de leden welke hem in de instructie zullen behulpzaam zijn, en de commissie tot de in vrijheid stellingen benoemd.

— De verkiezingen kunnen aldus zamengetrokken worden.

Herkozenen van de behoudende partij.	205	289.
Nieuw-gekozen.	84	
Herkozenen van de oppositie.	133	166.
Nieuw-gekozen.	33	
	Totaal	455.

BELGIE.

BRUSSEL 7 augustus. Heden zijn de afdeelingen der Kamer overgegaan tot het voorloopig onderzoek van het tractaat van den 29 julij. Het tractaat heeft van de meeste leden een goed onthaal genoten; geene enkele bepaling heeft ernstige tegenkanting ontmoet, behalven die wegens de visscherij, welke, naar men zegt, eenig leedwezen verwekt heeft. De centrale afdeeling is den 8 des morgens ten 10 ure bij een gekomen. Het is zeer mogelijk dat het rapport maandag zal uitgebragt worden en de beraadslagingen dingsdag zullen aanvangen.

— Uit Antwerpen schrijft men van den 6 dezer. De aardappelen blijven in deze omstreken in eenen gewenschten toestand. Tot heden is geen spoor van ziekte ontdekt; het eenige, wat men vreest is dat de zware hitte eene te vroege rijpheid veroorzaakt en dat daaruit eene ligte teleurstelling in de hoeveelheid van de aardappelen volge.

— Bij koninklijk besluit van den 5 dezer maand is de prins van Chimay, lid der Kamer van vertegenwoordigers, als buitengewoon afgevaardigde belast met eene tijdelijke en speciale zending bij het hof van Rome en dat van Toskanen.

NEDERLAND.

'S HERTOGENBOSCH 5 augustus.

— Maandag avond, circa half tien ure, is Z. M. te Lobith aangekomen. De Koning werd aan de brug der Dusseldorpsche stoombootmaatschappij, die daartoe expresselijk was ingerigt, door den Burgemeester verwelkomd. Z. M. beantwoorde dit met hoogstdeszelfs gewone minzaamheid, en onderhield zich nog een geruimen tijd met onderscheiden ingezetenen.

— Z. M. de Koning is den 5 dezer, met het stoomjagt *de Leeuw*, te Koblenz aangekomen. Aldaar heeft Zijne Majesteit Z. K. H. Prins Frederik

van Pruissen, onlangs tot militairen gouverneur van Luxemburg benoemd, aangetroffen, met wien Hoogstdezelve een onderhoud gehad heeft. Nog denzelfden dag is Z. M. uit Koblenz vertrokken, om zich over land naar Luxemburg te begeven.

— Over het eiland Walcheren is in den nacht van dingsdag op woensdag een onweder losgebarsten, zonder echter, zoo ver men te Middelburg weet, schade te hebben veroorzaakt. In dienzelfden nacht was het ook in de omstreken van Twello zeer zwaar weder doch ook daar had men geen ongelukken vernomen.

In eene der voorsteden van Utrecht is de bliksem, in dienzelfden nacht, in twee schoorsteenen geslagen, en heeft het electriek vuur, in een der twee getroffen huizen, brand in eene ton met turf doen ontstaan. Door spoedig aangebragte hulp had die brand echter gelukkig geene verdere gevolgen.

OSS, 7 augustus. Heden middag omtrent half zes, barstte boven deze gemeente een zwaar onweer los, waarvan zich twee slagen, onmiddelijk door andere hevige opgevolgd, sich onderscheidden en waardoor vele personen ter aarde vielen. De eerste slag viel in een schuurtje van vier ellen lang en drie ellen hoog, op het hoogste punt ten oosten, dat met stroo en eiken sparren was afgebakend, maakte daarin eene opening, verbrijzelde de sparren en sloeg vervolgens in den grond. Twee geiten bevonden zich daarin, die echter geen letsel hebben bekomen; er bleef na den slag een dikke damp en ondragelijke stank over.

LATERE BERIGTEN.

De Baskische gewesten, die sedert zes jaren niet opgehouden hebben, de nakoming te vragen der plegtige belofte, welke hun den 31 augustus 1839 gegeven was, dat hunne *fueros* zouden gehandhaafd worden, hebben een verzoekschrift opgesteld tegen het nieuw belastingstelsel, dat in Spanje ingevoerd is en eene commissie benoemd, om hetzelve bij het gouvernement te ondersteunen.

De benoeming van Z. Em. den Kardinaal Gizzi, tot Secretaris van Staat, van den H. Stoel, zoo voor de binnen- als buitenlandsche zaken is thans officieel. Deze twee takken van bestuur zullen bij onderhevel beheerd worden door Monsignor Santucci en Monsignor Canella.

De Kardinaal Gizzi is den 1 augustus in zijnen post geinstalleerd.

De romeinsche jongelingschap wilde den Kardinaal des avonds eene serenade met fakkellicht brengen, doch heeft daarvan, op eigen verzoek van den Kardinaal, die aan eene ligte ongesteldheid leed, afgezien.

Het spoorwegnet, waarvoor de H. Vader geneigd schijnt, aan eenige maatschappijen de concessie te verleenen, bestaat uit zes linien. 1°. Van Rome naar de Napelsche grenzen. 2°. Van Rome naar Civita-Vecchia. 3°. Van Civita-Vecchia naar de Toskaansche grenzen. 4°. Van Bologne naar dezelfde grenzen. 5°. Van Bologne naar Ferrara. 6°. Van Forli naar Ravenna.

Ook spreekt men van twee groote linien van Civita-Vecchia naar Ancona, en van Ancona naar Bologne, welke zouden kunnen worden daargesteld door de vereende pogingen van 't gouvernement en de compagnien.

Het gansche spoorwegnet zou eenen weg hebben van 125 kilometers, waarvan de kosten tot daarstelling geschat worden op 236,250,000 lires.

De keizer van Oostenrijk heeft den heer Brandl, ridder von Wallersten commissaris van het arrondissement Tarnow, denzelfden die beschuldigd is geworden de hoofden der edelen, gedurende de laatste onlusten, op prijs gesteld te hebben, benoemd tot ridder der Leopolds-orde.

Den 6 augustus heeft te Keulen de plegtige ter aarde bestelling plaats gehad van den kuiper Stass.

Des avonds zag men nog eenige zamenscholingen op de Oude Markt en de Hooi-markt, doch de rust is niet verstoord geworden.

In den ochtend van den 7 is eene deputatie, uit de burgerij benoemd, bij een gekomen om de verslagen van ooggetuigen van hetgeen den 4 en 5 heeft plaats gehad, te hooren, welke verslagen zullen dienen om eene petitie op te stellen, waarin het gebeurde onder het ware daglicht zal blootgelegd worden.

De *Köln. Zeit.* blijft nog het stilzwijgen bewaren over de ware oorzaken en de bijzonderheden dezer gebeurtenissen, doch wederlegt een artikel van de *Rh. en Mos. Zeit.* welke dezelfs grootendeels toeschrijft aan het communisme en aan het verlangen des volks om de raadsleden te verwijderen, dat de raad in den afgeloopen winter niet genoeg op maatregelen, ten behoeve der arme inwoners, bedacht was geweest.

De aftreding van den pruissischen minister van financien, Flottwell, wordt thans als zeker beschouwd, maar het schijnt dat men nog niet tot eene keus voor zijnen opvolger gekomen is.

Het engelsch Lagerhuis heeft in deszelfs zitting van donderdag ll. met 79 stemmen tegen 10 de tweede lezing goedgekeurd van de reeds door het Hoogerhuis aangenomene bill, waarbij de oude strafwetten tegen de joden, catholijken en *dissenters* afgeschaft worden. Daarna heeft de Kamer, in comité-generaal de zoutwet aangenomen. Het rapport over deze wet zou den volgenden dag uitgebragt worden en men twijfelde niet aan hare aanneming zonder ernstige tegenkanting.

Uit Londen meldt men dat de prins Lodewijk Bonaparte voortdurends is aan de regtbanken de vernietiging van het testament zijns vaders te vragen, aangezien hij tot algemeenen erfgenaam heeft benoemd een jong mensch, die geheel vreemde is aan het geslacht van Bonaparte.

De commissie door het hof der Pairs benoemd, om den kanselier in de instructie der zaak van Joseph Henry bij te staan, heeft den beschuldigde ll. vrijdag verhoord.

Uit Frankrijk en België wordt melding gemaakt van een aantal ongelukken, door het laatste onweder veroorzaakt.

De belgische Kamer der Representanten zal morgen (dingsdag) eene openbare zitting houden.

*** On demande dans un INSTITUT dans le Brabant Septentrional un **SECONDANT**, de la religion Catholique, qui soit en état d'enseigner les langues Hollandaise et Française et qui parle cet idiome coulemment.
La honoraire sera proportionné aux capacités.
S'adresser, par lettres affranchies sous l'initiale R. à l'éditeur de ce journal.

*** *H. E. DE BERGH*, Hoofdagent te *'s Bosch* voor de Provincie *Noord-Braband*, der NEDER-RIJNSCHE VERZEKERINGS MAATSCHAPPIJ, gevestigd te *Wesel*, verzekert tegen de minst bekende premien, alle **Koopmans-Goederen**, vervoerd wordende op de *Maas*, *Zuid-Willemsvaart*, en alle verdere binnen- en buitenlandsche Rivieren en Kanalen, alsmede van en naar alle Europesche- en andere Zeehavens op Amsterdamsche Condition, en verder de Vaartuigen voor de Rivieren, voor eenen bepaalden doorlopenden tijd.

*** Bij den Drukker en Uitgever dezer is verkrijgbaar gesteld:
Het WELGELIJKEND AFBEELDSEL van ZIJNE HEILIGHEID PAUS PIUS IX.
Op steen gebragt naar eene naar de natuur vervaardigde Schilderij.

Prijzen:

Met geïllustreerden rand	*f* 0,75.
Zonder idem groot formaat.	*f* 0,50.
In kwarto formaat, ...	*f* 0,40.

Heeren Boekhandelaren genieten het gewoon rabat.

De ondergeteekende, ontwaard hebbende dat sommige personen, de Maatschappijen, door hem vertegenwoordigd, verwarren met een andere Brusselsche Brandwaarborg-Maatschappij, ten titel voerende: *Maatschappij van algemeene verzekeringen tegen brandgevaar*, met de plaat A. G., heeft de eer de belanghebbenden te informeren, dat zijne Maatschappijen de benaming dragen van:

Brusselsche Maatschappij, voor Waarborg op premien tegen brand, en

Brusselsche Onderlinge Brandwaarborg Maatschappij Zekerheid en Rust.

En dat de plaat dezer twee Maatschappijen is gelijk aan die, van het hoofd dezes voorgesteld, voor de eerste met de woorden PRIMES BRUXELLES en voor de tweede met de letteren O. B. W. M.

's Hertogenbosch 1 *Augustus* 1846.

A. J. VANDEN BOGAERT,
Agent, wonende in het Hotel het Parlement
A., No. 192.

Aanbesteding.

Op Woensdag den 19 Augustus 1846, des voormiddags ten 11 ure, zal ten herberge bij de Kinderen J. VAN VEGHEL op *Vorstenbosch* publiek onder nadere goedkeuring en in bijzijn van den heer Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in Noord-Braband, of bij deszelfs absentie door den heer Ingenieur L. RIJSTERBORGH, bij inschrijving en opbod worden Aanbesteed:

Het Bouwen

EENER

KERK EN TOREN

VOOR DE

Roomsch Catholijke Gemeente te

VORSTENBOSCH.

Het Bestek ligt ter lezing te *'s Bosch*, in het Hotel het Parlement, bewoond door W. REGGERS; te *Grave* bij de Wed. SCHOONENBERG, te *Veghel* bij de Wed. VAN DER AA, te *Dinther* bij A. VAN SCHIJNDEL, te *Nistelrode* bij P. VAN DRIEL, te *Uden* bij A. VAN DER MEULEN, te *Vorstenbosch* bij de Kinderen J. VAN VEGHEL. Terwijl nog Bestekken ad *f* 1,25, verkrijgbaar zijn gesteld bij den Boekdrukker J. F. DEMELINNE te *'s Bosch*. De teekening ligt ter inzage bij den Opzigter van den Waterstaat B. KIEVITS te *'s Bosch*, bij wien ook de verlangd wordende inlichtingen te bekomen zijn.

SOCIETEIT VAN NAVIGATIE

OP DE

ZUID-WILLEMSVAART TE 'S HERTOGENBOSCH.

VOLK- EN PAKSCHUITEN-DIENST

TUSSCHEN

'SHERTOGENBOSCH en MAASTRICHT

Vice Versa.

HERVATTING VAN DIENST op aanstaanden *Maandag* den *10den Augustus* 1846, des avonds ten vijf ure tot de aankomst der STOOMBOOT van *ROTTERDAM*.

*** *J. H. LAARMAN* heeft op den eersten dezer uitgegeven en verzonden:

DE WEDSTRIJD

DER HANDBOOG-SCHUTTERIJEN

te *'s Hertogenbosch*

op den 1 *July* 1846. Met eene afbeelding van den **Prauwaert** der Schutterij *de Unie*. Prijs 60 cts.

Bovenstaande beschrijving maakt een gedeelte uit van N°. 8 der HONINGBIJ of BLOEMLEZING, op het gebied van Kunst, Wetenschap en Smaak. — Van dit Maandwerk, welker Redactie er zich op toelegt alles te vermijden, wat iemands gevoelen of denkwijze zou kunnen hinderen en daarom reeds alle aanbeveling verdient, verschijnt op den eersten van iedere maand eene aflevering met 3 of 4 Platen.

De Prijs voor den geheelen Jaargang is *f* 3,00. Exemplaren der beschrijving van den WEDSTRIJD, en proefnommers van de HONINGBIJ zijn verkrijgbaar bij Gebr. *MULDER*, Boekhandelaars te *'s Hertogenbosch*.

Graanmarkt

van 'sHERTOGENBOSCH.

Vrijdag en Zaterdag 7 en 8 Augustus.

NIEUWE ROGGE *f* 9,00 *f* 9,25 a *f* 9,50.
BOEKWEIT *f* 6,85 *f* 7,15 a *f* 7,35.
HAVER *f* 3,00 3,40 a 3,65.

Beurs van Amsterdam.

Woensdag 8 augustus ten 4 ure.

Ned. St. 2½ pCt. 60⅞. Dito 3 pCt. 72⅝. Dito Certificat 4 pCt. 98. Hollandsche 175¼. Dito 5 pCt. 103. Rijn-Spoorweg 115. Amerikaansche 510 p. 4 pCt. Dito. Coupons 19½, 20. Fransche Geldstukken 6 m.

CORRESPONDENTIE.

Het uit Eindhoven ontvangen verslag der *prijsuitdeeling*, zal in het volgend nommer geplaatst worden.

Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY te *'s Bosch*.